

עת"א 21933/11/22 - שוקי קוסטיקה נגד שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"א 21933-11-22 קוסטיקה(אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים ואח' תיק חיצוני:

בפני	כבוד השופט דרור ארד-אילון
עותר	שוקי קוסטיקה (אסיר)
נגד	
משיבים	שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר מדינת ישראל

בשם העותר: עו"ד עומרי רוזנברג

בשם המשיבים: עו"ד איהאב אבו עביד ומיכל נחום

פסק דין

1. העותר נושא עונש בן 8 שנות מאסר בפועל החל מיום 19.7.19, בגין עבירות הצתה שלא בקשר לבני משפחתו, הוא מסווג בקטגוריה א' (אלמ"ב), ואינו משולב בסבב חופשות.
2. בעתירתו הוא מבקש להורות על בטלותה של החלטת ועדת אלמ"ב מיום 4.7.22 לסווגו פרופיל אלמ"ב ועל ההחלטה שלא להתיר לו לקיים התייחדות עם אשתו.
3. התלונה, שהעלתה חשד לפגיעה באשתו של העותר, נפתחה במאי 2019, ונסגרה בחוסר ראיות ב-17.11.19. התלונה לא הוגשה על ידי האשה, והיא והעותר מכחישים בעקביות ובתוקף שהיה איזה שהוא אירוע של אלימות במועד התלונה או בכלל. במהלך מאסרו עד להגדרתו כאלמ"ב הוא זכה לביקורים מרעייתו והוא עומד עמה בקשר טלפוני יומי.
4. ביום 18.9.22 פנה העותר לוועדת אלמ"ב וביקש לבחון שוב את סיווגו. לבקשה צירף תצהיר של רעייתו שבו מסרה, שהשניים בקשר זוגי מתמשך, נישאו בשנת 2017 ולהם שני ילדים, שהעותר "מעולם לא תקף אותי, לא פיזית ולא מילולית, ומשכך אף מעולם לא הגשתי נגדו כל תלונה במשטרה". לדבריה, תיק המשטרה האמור נפתח בטעות, ושהיא מבקרת את העותר באופן סדיר ומבקשת לקיים עמו התייחדות. עוד הוסיפה, שהצהרה דומה נמסרה לעובדת הסוציאלית מטעם הועדה בטרם התכנסה הועדה.
5. העותר הבהיר לפני הדיון בועדה, שמדובר בטעות ככל הנראה של אחד השכנים, שהגיש את התלונה על-אף שלא נקט מעולם באלימות כלפי רעייתו.
6. בהחלטת ועדת אלמ"ב מיום 4.7.22 נדונו העובדות שהובאו בפני הועדה, ונקבע בקשר לכך "כי מבטא

הבנה מילולית כי קיימים דפוסים אלימים ולכן לצורך בטיפול, אך מכחיש התנהגות אלימה במשפחה על אף המתואר בתיק החקירה. לאור האמור הועדה סבורה כי קיימת היתכנות להישנות התנהגות אלימה ביחסים הזוגיים והתנהגות אלימה בכלל ועל כן מגדירה את האסיר כאסיר בעל פרופיל אלמ"ב."

7. ביום 18.10.22 התקיים דיון נוסף בועדת אלמ"ב, ובו נסקרו נתוניו של העותר וטענותיו, ובסיכום נקבע כי "האסיר מכחיש בתוקף התנהגות אלימה במשפחה על אף המתואר בתיק החקירה. לאור האמור, וכן הפער המשמעותי העולה מבין הכחשתו הגורפת לבין האמור בתיק החקירה, הועדה סבורה כי קיימת מסוכנות להישנות התנהגות אלימה ביחסים הזוגיים והתנהגות אלימה בכלל". לאור זאת לא המליצה הועדה על יציאה לחופשות ועל התייחדות.

8. ביום 21.10.22 התקיים דיון בעתירה, במהלכו הובהר, שחומר החקירה לא עמד בפני ועדת אלמ"ב עובר לשתי החלטותיה. אין לחומר זה איזכור ברשימת המסמכים שעמדו בפני הועדה ואין ניתוח שלו בגוף דו"ח הועדה.

9. בדיון האמור, הצביע בית המשפט על קשיים שעולים מהחלטת הוועדה, ולבקשת ב"כ המשיב נדחה הדיון כדי לאפשר דיון נוסף בועדת אלמ"ב.

10. בעקבות הדיון ביום 1.1.23 התקיים דיון נוסף בועדת אלמ"ב אשר לאחר שעינה שוב במסמכים שעמדו בפניה עוד קודם לכן וכן בפרטי תיק החקירה, ואף לאחר בירור שנעשה בקהילה (שפרטיו מופיעים בדו"ח החסוי ועל כן לא אפרטם) שבה על עמדתה. בעניין חומר החקירה, נכתב בדו"ח כי "הועדה שבה ומציינת, כי בחומר שהונח בפניה אודות תיק החקירה, הוזה אומר פרטי התלונה, צויין 'בעקבות חשד כי האשה נמצאת תחת אלימות מצד הבעל, וכי ככל הנראה אושפזה בעקבות האלימות ... צוות סיור נשלח לעצור את החשוד. עדות האשה תגבה בהמשך'."

מדברים אלה ברור, שגם בישיבתה השלישית, ארבעה חודשים אחרי העברת המידע על התיק לועדת אלמ"ב, וכשלוש שנים וחודשיים לאחר סגירת התיק - עדיין לא הועבר לועדת אלמ"ב חומר החקירה, וכל שעמד בפניה היה החשד הראשוני, בלי שפורט מקור החשד ובלי לבחון האם הראיות שנאספו תומכים בו. למעשה, מעבר לעצם קיומו של תיק סגור, בתהליך הסיווג מאז יולי 2022 ועד היום לא עמדו בפני ועדת אלמ"ב ראיות מנהליות פוזיטביות, המלמדות שהעותר נהג באלימות כלפי אשתו במקרה זו או בכלל.

גם בדו"ח הסודי - שכאמור אין לפרט את האמור בו - אין כדי לאושש את הטענה שהיה אירוע של אלימות ואף לא שהעותרת אושפזה בעקבותיו או בכלל.

11. טענתו העיקרית של העותר הייתה, שעל פי פקודת הנציבות 04.54.03, בשל כך שהועדה ישבה בישיבתה השניה (וממילא גם בשלישית) לאחר שחלפו 3 שנים מסגירת התיק, לא היה בסמכותה לסווג את העותר בפרופיל אלמ"ב מכוח פקודת הנציבות. כן הוא טען, שלא היתה בפני ועדת אלמ"ב כל אינדיקציה לכך שהיה אירוע אלימות של העותר כלפי אשתו, ושבחינת העניין שנים אחרי סגירת התיק, אינה משרתת את תכלית הפיקוח שביסוד הפקודה.

12. המשיב תמך בקביעת ועדת אלמ"ב מן הטעמים המפורטים בה, הבהיר שמדובר בוועדה מקצועית שאין יסוד להתערב במסקנותיה. לטענתו המועד לבחינת קיומו של תיק פתוח בתחום האלמ"ב הוא בכניסתו של אסיר לכלא, ובמקרה דנן, באותה עת לא חלפו עדיין 3 שנים מסגירת התיק. באשר לטענה שלא הוצגו ראיות בפני הועדה, טען המשיב בתשובתו שחומר החקירה עמד בפני הועדה.

דין והכרעה

13. פעולת המשיב בקשר לוועדה הבין-משרדית בעניין אלימות במשפחה וגילוי עריות נקבעה בפקודת הנציבות 04.54.03 "אופן עבודת ועדות משרדיות ובין-משרדיות לעבירות במשפחה - אלימות וגילוי עריות". בסעיף 1(ב) לפקודה נקבעו ועדות מחוזיות בין משרדיות לטיפול באלימות במשפחה ובגילוי עריות. בסעיף 7 לפקודה נקבע שתפקידה של הועדה הוא -

"אבחון והערכת האסיר, נפגע העבירה ומשפחותיהם. האבחון יכלול הערכת מידת מסוכנותו של האסיר כלפי נפגע העבירה, המשפחה והסביבה."

תכלית הפקודה היא, קיום פיקוח ובקרה הדרושים באופן ייחודי בתחום האלמ"ב כלפי אסיר בעת שהוא נתון במשמורת כדי להגן על נפגעי עבירה ומשפחותיהם.

הוראה זו אינה חלה על כלל האסירים. אוכלוסית היעד שבה עוסקת הפקודה מוגדרת בסעיף 5 המפרט הקשרים שונים שבהם יש יסוד לכלול אסיר בפרופיל אלמ"ב. המקרה המובהק הוא, כמובן, כאשר האסיר נושא בעונש בגין עבירה במשפחה (סעיף 5(א) לפקודה).

14. מבין כלל המקרים, בעניינו של אסיר שהיתה נגדו תלונה שנסגרה בתחום זה, קובע סעיף קטן (ב)(3)(ג) כדלקמן:

"הוגשה תלונה במשטרה והוחלט על סגירת התיק. בשל חוסר ראיות או חוסר עניין לציבור ובלבד שסגירתו נעשתה לפני 3 שנים או פחות."

הסדר זה עוסק באפשרות, שאף שהתיק נסגר בהעדר ראיות במידה הדרושה לפלילים או בהעדר עניין לציבור, עשויות להיות ראיות מנהליות, שהאסיר נהג באלימות במשפחה.

ומכך יש ללמוד, שאם לאחר בירור העניין מוצאת ועדת אלמ"ב במקרה מעין זה, שאין ראיות מנהליות בדבר עבירות אלימות במשפחה מצד האסיר, וממילא שאין ראיות מי שנפגע מאלימות זו, לא נדרשים הערכה ואבחון מסוכנותו של האסיר בתחום זה, ועל כן אין צורך בסיווגו כפרופיל אלמ"ב.

15. מן הכלל אל הפרט. במקרה שלפנינו, המידע אודות התלונה הגיע למשיב ב-2.7.2022. התלונה נסגרה ביום 19.11.22 ועל כל לא חלפו 3 שנים מסגירתה באותו מועד. אכן חלפו שלוש שנים מהאירוע עצמו (התלונה נפתחה במאי 2019), אולם המועד נמנה בהקשר זה מסגירת התיק. על כן היתה הצדקה לכך, שהמידע שהתקבל יועבר לוועדת אלמ"ב לבדיקתה, ולכן לא נפל פגם בהחלטה הראשונית של הועדה ב-4.7.22.

16. אולם קיומו של תיק סגור כשלעצמו, אינו ראיה מנהלית לקיומה של אלימות במשפחה, אלא אך טעם המצדיק את בחינת העניין. משנמצא שיש תיק שנסגר לפני פחות משלוש שנים, נדרשת ועדת אלמ"ב לפעול לצורך קבלת הנתונים בעניינו של האסיר ממשטרת ישראל ואף מהקהילה (כפי שעולה מתשובתו המקדמית של המשיב). לאחר קבלת הנתונים, נדרשת הועדה לבחון האם עולה ראיה מנהלית כאמור (גם אם לא הובילה להכתב אישום).

17. עצם העברת המידע אודות התיק הסגור למשיב רק כשנתיים לאחר שנכנס למאסרו מלמדת על איחור ניכר במימוש המטרה של סעיף 5(ב)(3)(ג) לפקודה. אך גם לאחר שהועבר המידע ב-2.7.22, במשך למעלה מארבעה חודשים, עובר לשתי ישיבות ועדה נוספות, וגם לאחר שהוגשה עתירה והתקיים דיון בבית המשפט (ולמעשה עד היום), לא נאספו הנתונים הדרושים (ובעיקר חומר החקירה). בהתחשב במועד העבירה ובמועד סגירת התיק, מדובר במשך ארוך מהסביר במידה ניכרת.

כך, מעבר לעצם קיומו של התיק, לא עמדו בפני הועדה חומרי החקירה, ראיה לאשפוז האשה (המוכחש על ידיה), או ראיה כלשהי מתיק החקירה או מהקהילה על התנהגות אלימה של העותר כלפי אשתו.

יתירה מכך, בחלוף זמן כה רב, כאשר בתווך לא התקבל כל מידע חדש על חשש להתנהגות אלימה במשפחה, לא קוימה תכלית הערכת הסיכון והאבחון הקבועות בפקודה.

18. במצב דברים זה, החלטות המשיב ביום 18.10.22 ובוודאי ביום 1.1.23 לא היו מבוססות על ראיות מנהליות בדבר התנהגות אלימה. ממילא לא היה יסוד לביטוי "הישנות התנהגות", שכן לא היה בפני הועדה יסוד לקבוע שהיה מקרה ראשון (וממילא הביטוי 'הישנות' אינו מתאים למצב הדברים), ולא היה מקום לקבוע שיש פער משמעותי בין הכחשת העותר (ורעייתו) "לאמור בתיק החקירה". שכן אין בתיק החקירה כל ראיה (גם במישור המנהלי) העומדת בניגוד להכחשת העותר.

19. לא מדובר רק בהכחשה. רעייתו של העותר הגישה תצהיר עובדתי, שהוא בגדר עדות שלא היתה התנהגות אלימה. גם עצם חלוף הזמן ללא אירועים נוספים, קיומם של ביקורים סדירים ושל קשר טלפוני יומי מחזקים את עדותה.

20. לאור האמור ובשל כך שבעת שהועדה נדרשה לעניין לראשונה, לא חלפו עדיין שלוש שנים מסגירת התיק, ועל כן לא נדרשתי להכריע במחלוקת בדבר המועד הנכון למנין שלוש השנים מסגירת התיק.

21. כפי שכתבתי בהקשר אחר של עבודת ועדת אלמ"ב, להקפדה שלא להרחיב את היקף הסיווג של מקרי אלמ"ב "יש חשיבות לא רק לפרט הנבחן, אלא גם לשמירה על תפקודה ההולם של הועדה המחוזית. מדובר בועדה בין-משרדית, שמרכזת ידע ומומחיות ייחודיים, והשקעתם במקרים שלא מתקיים בהם אותו ייחוד, באה על חשבון מקרים אחרים הזקוקים לתשומת לבה של הועדה. במקום שבו לא מתקיימים מאפיינים התואמים את הפקודה בעניין אלימות במשפחה, נכון להימנע מהעברת הנושא לועדה המחוזית, ולהותיר אותם לאבחון ולערכת המסוכנות 'הרגילים', הנערכים במסגרת המשיב." (עת"א (מרכז) 64447-03-22 עאדל אבו רגב נ' שב"ס; 64461-03-22 חסן אבו רגב נ' שב"ס (3.7.22)).

22. סוף דבר, מהטעמים המפורטים, העתירה מתקבלת וסיווג פרופיל אלמ"ב של העותר מתבטל.

ניתן היום, כ"ה טבת תשפ"ג, 18 ינואר 2023, בהעדר הצדדים.